

Aloite kunnanhallituksen erottamisesta

Kunnanhallitus 30.03.2026 § 64
116/00.00.01.03/2026

Valmistelija: Talous- ja hallintojohtaja

Sonkajärven kunnan kirjaamoon on 26.3.2026 jätetty aloite kunnanhallituksen erottamisesta (liitteenä). Aloitteessa esitetään, että Sonkajärven kunnanvaltuusto päättää erottaa kunnanhallituksen kuntalain (410/2015) 34 § mukaisesti luottamuspujan perusteella. Perusteluna on, että kunnanhallitus ei ole noudattanut valtuuston ilmaisemaa tahtotilaa lausueessaan maakuntakaavasta (kunnanhallitus 23.6.2025 § 196; kunnanhallitus 23.2.2026 § 29), ja että luottamuspujan jatkuessa kunnan päätöksenteko vaikeutuu ja hallinnon uskottavuus heikkenee. Aloitteen on allekirjoittanut kahdeksan valtuutettua.

Kuntalain 34 § mukaan valtuusto voi erottaa kunnan toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt kesken toimikauden, jos he tai jotkut heistä eivät nauti valtuuston luottamusta. Erottamispäätös koskee kaikkia toimielimeen valittuja luottamushenkilöitä. Asia tulee vireille kunnanhallituksen esityksestä tai vähintään neljänsosan valtuutetuista tehtyä sitä koskevan aloitteen.

Kuntalain 35 § mukaan, kun kuntalain 34 §:ssä tarkoitettu luottamushenkilöiden erottamista koskeva asia on tullut vireille, valtuusto voi asettaa tilapäisen valiokunnan, jonka on valmisteltava asia. Tilapäisen valiokunnan jäsenten on oltava valtuutettuja tai varavaltuutettuja.

Kuntalain 93 §:n säännös edellyttää, että kunnanhallitus valmistelee valtuustossa käsiteltävät asiat eräitä pykälässä pois suljettuja asioita lukuun ottamatta. Valmistelupakon piiristä ei ole suljettu pois tilapäisen valiokunnan asettamista koskevaa asiaa. Kun asia on tullut vireille, kunnanhallituksen tulee saattaa valtuuston päätettäväksi, asetetaanko valiokunta asiaa valmistelemaan.

Valtuusto päättää siitä, johtaako valtuutettujen aloite tilapäisen valiokunnan asettamiseen. Valiokunnan mahdolliselle asettamiselle tulee olla valtuuston enemmistö. Jos valtuusto päättää, ettei valiokuntaa aseteta, asia raukeaa.

Kuntalain 35 §:n mukaan mahdollisen erottamisen valmistelee valtuuston asettama tilapäinen valiokunta. Tilapäisen valiokunnan päätösehdotus valtuustolle on perusteltava ja siinä on mainittava, mihin luottamuspuja perustuu. Mahdollinen erottaminen kuntalain 34 §:n perusteella voi perustua poliittiseen harkintaan. Perusteiden tulee kuitenkin olla asiallisia eivätkä ne voi perustua mielivaltaan.

Kuntaliiton ohjeistuksen mukaisesti tilapäisen valiokunnan työskentelyn tehokkuuden kannalta sen jäsenmäärää ei ole syytä päättää liian suureksi. Sopivan kokoinen valiokunta voisi olla viisi, korkeintaan seitsemän jäsentä. Valiokunnan jäsenille olisi syytä valita henkilökohtaiset varajäsenet ja valinnassa on otettava huomioon tasa-arvolain säännökset. Tasa-arvolain 4.2 § edellyttää, että sekä jäsenissä että varajäsenissä on oltava miehiä ja naisia vähintään 40 %. Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota valiokunnan kokoonpanon tasapuolisuuteen ja pyrkiä siihen, että eri mielipidesuunnaukset saavat valiokunnassa edustuksensa.

Valiokunnan varsinaisista jäsenistä valtuuston on valittava valiokunnalle puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Esteellisyydestä

Valtuutettujen aloitteen koskiessa kunnanhallituksen erottamista, kunnanhallituksen jäsenet ovat kunnanhallituksessa asian käsittelyssä esteellisiä. Kuntalain 93 §:n kuitenkin edellyttäessä, että kunnanhallitus valmistelee valtuustossa käsiteltävät asiat, kunnanhallituksen on asiaa enemmälti käsittelemättä syytä saattaa valtuuston päätettäväksi, asetetaanko valiokunta valmistamaan erottamista eli johtaako erottamisaloite jatkovalmisteluun.

Jos mahdollisesti erotettavat luottamushenkilöt ovat myös valtuutettuja, he eivät korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan ole kuitenkaan esteellisiä käsittelemään erottamistaan valtuustossa (KHO 1998:19).

Erottamisasiaa koskevan valtuustoaloitteen allekirjoittamisen ei voida katsoa tekevän allekirjoittajista sellaisia asianosaisia, että he olisivat esteellisiä osallistumaan asian käsittelyyn valtuustossa. Allekirjoittaja voidaan myös valita asiaa valmistelevan tilapäisen valiokunnan jäseneksi ja varajäseneksi.

Tilapäisessä valiokunnassa sovelletaan hallintolain 28.1 §:n esteellisyysperusteita eli esteellisyyden arviointi on tiukempaa kuin valtuutetun esteellisyys valtuustossa. Tilapäisen valiokunnan tehtävänä on valmistella valtuustolle toimielimen erottamista koskevaa asiaa. Valiokuntaan ei tulisi valita valtuutettuja, jotka itse tai joiden hallintolain 28 §:ssä tarkoitettu läheinen on kyseisen toimielimen jäsen tai varajäsen, koska he ovat esteellisiä valmistelemaan omaa tai läheisen erottamista eivätkä siten voisi osallistua valiokunnan työskentelyyn.

Päätösesitys

Kunnanjohtaja

Kunnanhallitus päättää asian esittelytekstissä esitetyin perustein:

1. todeta, että liitteenä olevan aloitteen kunnanhallituksen erottamisesta on allekirjoittanut vähintään neljäsosa valtuutetuista ja asia on tullut kuntalain 34 §:n nojalla vireille,
2. esittää valtuustolle, että jätetyn aloitteen koskiessa kunnanhallitusta, kunnanvaltuusto päättää siitä, asettaako se keskuudestaan kuntalain 35 § tarkoitettua tilapäisen valiokunnan valmistelemaan kunnanhallituksen erottamista koskevaa asiaa, ja jos valtuusto päätyy asettamaan valiokunnan, valtuusto päättää
 - valita tilapäiseen valiokuntaan viisi jäsentä ja kullekin henkilökohtainen varajäsen,
 - nimetä varsinaisista jäsenistä valiokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan,
 - että valiokunnan työskentelyssä noudatetaan soveltuvin osin kunnan hallintosäännön määräyksiä
 - että asiat käsitellään puheenjohtajan selostuksen pohjalta,
 - ja että valiokunta voi ottaa itselleen sihteerin.

Päätös

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus yksimielisesti päätti esittelytekstissä esitetyin perustein:

1. todeta, että liitteenä olevan aloitteen kunnanhallituksen erottamisesta on allekirjoittanut vähintään neljäsosa valtuutetuista ja asia on tullut kuntalain 34 §:n nojalla vireille,

2. esittää valtuustolle, että jätetyn aloitteen koskiessa kunnanhallitusta, kunnanvaltuusto päättää siitä, asettaako se keskuudestaan kuntalain 35 § tarkoitetun tilapäisen valiokunnan valmistelemaan kunnanhallituksen erottamista koskevaa asiaa, ja jos valtuusto päätyy asettamaan valiokunnan, valtuusto päättää
 - valita tilapäiseen valiokuntaan viisi jäsentä ja kullekin henkilökohtainen varajäsen,
 - nimetä varsinaisista jäsenistä valiokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan,
 - että valiokunnan työskentelyssä noudatetaan soveltuvin osin kunnan hallintosäännön määräyksiä,
 - että asiat käsitellään puheenjohtajan selostuksen pohjalta,
 - ja että valiokunta voi ottaa itselleen sihteerin.
-